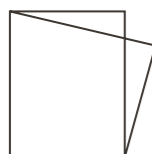

Ny ph.d.-afhandling: Et Bourdieusk perspektiv på konfliktende tidsfortællinger og strategisk organisering af tid

Ph.d.-forsvar: juni 2020

Henrik Koll,
Postdoc, Ph.d.
Institut for
Organisation (IOA)
Copenhagen Business
School

Siden starten af 1990'erne har gentagne reformer af de offentlige sektorer i de nordiske lande gjort en økonomisk forståelse af tid som en ressource, der skal styres, udnyttes, anvendes – og som fremfor alt ikke må spildes – til den dominerende opfattelse af tid (Vaaben & Plotnikof 2019). Men hvilken betydning har forskellige normer og antagelser om tid for lederes og fagprofessionelles arbejdsliv, og hvad sker der, når disse normer og antagelser forandres eller forsøges forandret? Det er nogle af de grundlæggende spørgsmål for denne ph.d.-afhandling, der undersøger konfliktende tidsfortællinger og strategisk organisering af tid i den privatiserede skandinaviske telekommunikationsvirksomhed Telco. Afhandlingen består af fem artikler, hvoraf fire i skrivende stund er publiceret eller under udgivelse. I tillæg hertil er afhandlingens teorkapitel også udgivet i artikelformat (Koll 2020). Afhandlingens undersøgelse er baseret på etnografiske studier fra 2016

til 2018 bestående af ca. 185 timers observationsstudier samt 25 interview i afdelingen for virksomhedens kørende teknikere. Studiets omdrejningspunkt er en konflikt mellem ledere og teknikere baseret på to forskellige forståelser af tid. Ledernes opgave var at implementere og håndhæve performance management baseret på en forståelse af *tid som penge*, hvilket udfordrede teknikernes forståelse af *tid som begivenheder*, morgenkaffe, frokost osv. Konflikten var højaktuel og presserende, idet topledelsen truede med at outsource afdelingen, hvis man ikke levede op til performance-målene. På samme tid var konflikten uaktuel, eller tilhørende en anden tid, idet implementeringen af performance management var startet allerede i de tidlige 1990'ere, hvor privatiseringen af Telco påbegyndtes. På den måde var fortid, nutid og fremtid både hvirvlet ind i hinanden og forbundet med forskellige tidsforståelser. Tid, temporalitet og historie blev derfor afgørende begreber

for at forstå, hvorfor afdelingen, på trods af flere årtiers forandringsledelsesindsats, havde så vanskeligt ved at omstille sig til en ny arbejdskultur. Ud fra dette spørgsmål rejste der sig tre forsknings-spørgsmål.

Forskningsspørgsmål

Studiet afslørede forskellige opfattelser blandt ledere og medarbejdere af, hvad der var sket i fortiden, hvad der var på spil i nutiden, og hvad der potentielt kunne ske i fremtiden. Det første forskningsspørgsmål er derfor, hvordan brugen af forskellige tidsfortællinger, fx om 'de gode gamle dage' eller trusler om fremtidig outsourcing, påvirkede forandringsprocessen. De mange år, der var gået, siden privatiseringen initieredes, gav grobund for en undren over fortidens betydning for forandringsprocessen. Afhandlingens andet forskningsspørgsmål er derfor, hvordan aktørernes forskellige fortider – delte eller ikke delte – påvirkede deres måder at navigere i og skabe mening med forandringsprocessen. Afhandlingens tredje forskningsspørgsmål omhandler, hvordan organisatoriske aktørers, og forskeres, implicitte antagelser om tid former vores forståelser af organisatorisk forandring. Da undertegnede eksempelvis begyndte at designe afhandlingens studie, var det med baggrund i antagelser om forandringsprocesser som noget, der kan afgrænses i tid med en start og et stop, og dermed karakteriseret af tydelige skel mellem fortid, nutid og fremtid. Disse antagelser viste sig dog at være ufrugtbare i forhold til at forstå den tidlige fluiditet, der kendetegnede afhandlingens empiri, og der opstod et behov for at udvikle et mere processuelt og temporalt orienteret teoretisk rammeverk.

Teoretisk ramme

Begrebet 'strategisk organisering af tid' (Bansal, Reinecke, Suddaby & Langley 2019) er baseret på en processuel og en praksisbaseret forståelse af tid. Den processuelle forståelse betoner tidens fluiditet og ser tiden som noget, der konstant flyder uden begyndelser og slutninger. Man taler i denne forståelse derfor ikke om forandring som udvikling fra et statisk stadie til et andet, men om forandring som en grundlæggende præmis for eksistens, idet alle objekter og fænomener hele tiden er i gang med at blive til noget andet (Tsoukas & Chia 2002). Den praksisbaserede forståelse hviler på ideen om, at organisationer indlejrer temporale strukturer, normer og antagelser om tid, der gennem social praksis kan udvikle sig til grundlæggende implicitte antagelser. Tidlige strukturer udleveres i praksis mestendels uden aktørernes bevidsthed om det. Store forandringer kan dog føre til brud, der gør aktører bevidste om deres praksis og potentielt i stand til at ændre den (Orlikowski & Yates 2002). Afhandlingen teoretiske bidrag består i at videreudvikle begrebet 'strategisk organisering af tid' ved at tilføje Bourdieus (2007) teoretiske begrebsapparat med hovedvægt på begreberne 'habitus', 'felt' og 'hysteresis'. Bourdieus teoretiske rammeverk betoner socialisering og histories betydning for menneskelig handlen og binder på den måde fortid og fremtid sammen i nuet. Bourdieus ide om 'praktisk sans' og hysteresis gør det også muligt at forklare, hvorfor praktikere for det meste ikke er bevidste om tidens gang, mens de i tilfælde af store forandringer i omgivelserne kan blive meget bevidste om tiden og opleve eksempelvis en arbejdsdag som meget lang eller meget kort.

Artikler

Afhandlingens første artikel (Koll & Jensen Schleiter 2020) undersøger ledernes strategiske brug af fortiden, med den ene hånd gennem en fortælling om fagforeningens magt som en forhindring for fremskridtet, og med den anden hånd ved at udnytte fagforeningens magt til at indgå uofficielle kompromiser og aftaler med teknikerne til at løse dagligdagens problemer. Artiklen udfolder begreberne habitus og felt til at fremhæve betydningen af ledernes og afdelingens historie for nævnte ledelsespraksis. Afhandlingens anden artikel (Koll & Ernst, 2021) fokuserer på, hvordan tiden opleves af ledere og teknikere, og hvilken betydning magten til at bestemme over tiden har for deres oplevelse af arbejdslivet. Artiklen udfolder begrebet hysteresis til at beskrive den tilstand, der indtræffer, når bredere samfundsmæssige kræfter, i form af neoliberalismens økonomiske tidsforståelse, ændrer de i afdelingen indlejrede normer og antagelser om tid. Afhandlingens tredje artikel (Koll 2019) undersøger, hvordan ledere, teknikere og tillidsrepræsentanter reagerer på forandringerne i afdelingen ved enten at forkaste det nye eller udnytte de ændrede rammer til at sikre sig en stærkere position. Artiklen beskriver gruppernes forskellige responsstrategier som svar på den tilstand af hysteresis, der er indtruffet i afdelingen som konsekvens af de store udefrakommende forandringer. Fjerde artikel (Koll 2021) fokuserer på histories betydning for organisatoriske forandringsprocesser og viser, hvordan begrebet hysteresis kan anvendes til at bygge bro mellem opfattelsen af historie som henholdsvis forhindring og ressource i forandringsprocesser.

Artiklen indeholder en omfattende gennemgang af litteraturen på området, en grundig udfoldelse af hysteresis som begreb samt empiriske eksempler baseret på teknikernes og tillidsrepræsentanternes responsstrategier. Femte artikel beskæftiger sig med social

erindring gennem en undersøgelse af, hvordan henholdsvis nye ledere, uden nævneværdig erfaring i virksomheden, og erfarne ledere, som har været med siden privatiseringens start, på forskellige måder inddrager fortiden i deres praksis. Artiklen viser, at lederne på trods af, at

de ikke alle har været en del af afdelingens centrale historiske begivenheder, indgår i et erindringsfællesskab, der gør det muligt for dem at anvende fortiden som en ressource i praksis. Artiklen er under omskrivning og derfor endnu ikke udgivet.

REFERENCER

Bansal, P., Reinecke, J., Suddaby, R. & Langley, A. (2019). Special Issue of Strategic Organization "Temporal Work: The Strategic Organization of Time". *Strategic organization*, 17(1), 145-149.

Bourdieu, P. (2007). *Den praktiske sans* (P.F. Bundgård, Trans. 1 ed.). Hans Reitzels Forlag.

Koll, H. (2019). Privatisering af telebranchen: Hysteresiseffekten som bro til en historisk bevidsthed. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 21(2), 67-85.

Koll, H. (2020). Bourdieu and the Strategic Organization of Time in Organizations. *Praktiske Grunde: Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab* (3-4).

Koll, H. (2021). Bridging the Dialectical Histories in Organizational Change: Hysteresis in Scandinavian Telecommunications Privatization. *Nordic Journal of Working Life Studies* (3).

Koll, H. & Ernst, J. (2021). Caught between times: Explaining resistance to change through the tale of Don Quixote In S. Robinson, J. Ernst, K. Larsen & O.J. Thomassen (eds.), *Societal change and transforming fields: Pierre Bourdieu in studies of Organization and management*. Routledge.

Koll, H. & Jensen Schleiter, A. (2020). Appropriating the Past in Organizational Change Management: Abandoning and Embracing History. In J. Reinecke, R. Suddaby, A. Langley & H. Tsoukas (eds.), *Time, Temporality, and History in Process Organization Studies*, 10, pp. 220-239. Oxford University Press.

Orlikowski, W.J. & Yates, J. (2002). It's About Time: Temporal Structuring in Organizations. *Organization Science*, 13(6), 684-700. doi:10.1287/orsc.13.6.684.501

Tsoukas, H. & Chia, R. (2002). On organizational becoming: Rethinking organizational change. *Organization Science*, 13(5), 567-582.

Vaaben, N.K. & Plotnikof, M. (2019). Indledning. In N.K. Vaaben & M. Plotnikof (eds.), *Tid til velfærd?: Tidsorganisering i velfærdsprofessionerne* (pp. 13-34). Hans Reitzels Forlag.